

بهجة الآمال

حاج ملا علی علیاری در پنجم **رمضان** ۱۲۳۶ هـ. ق در قریه «سردرد» متولد شد و همانجا نشو و نما یافت و بعدها در زادگاه و املاک نیاکانش قریه «علیار» (علیار (علییار) قریه‌ای با قدمت بیش از هفت قرن، وابسته به شهرستان اهر در **آذربایجان شرقی** است و در ۱۱۰ کیلومتری شمال **تبریز**، با آب و هوای کوهستانی در منطقه دیزمار و ارسباران (قراجه داغ) واقع است. عالمان، روحانیون، شاعران و نویسندگان برجسته از آن برخاسته اند که خاندان علیاری نمونه بارز آن است.

فهرست مندرجات

- ۱ - معرفی اجمالی مؤلف
- ۲ - ساختار کتاب
- ۳ - اسامی کتاب
- ۴ - محتوای کتاب
- ۵ - پانویس
- ۶ - منبع

معرفی اجمالی مؤلف

علیاری تبریزی، ملا علی (۱۲۳۶ - ۱۳۲۷ ق)، وی خلاصه **فقیها** و عالمان بزرگ **نجف اشرف** در **تبریز** شمرده می‌شد. او با تدریس علوم و **تهذیب نفوس**، به **تربیت طالبان علم** و **معنویت** همت گماشت و شاگردان بسیاری را تقدیم تاریخ **تشیع** کرد. وی دارای آثار علمی فراوانی می‌باشد از آن جمله کتابی رجال با عنوان **بهجة الآمال** فی شرح زیادة المقال، می‌باشد.
^[۱] بنیاد فرهنگ اسلامی حاج محمد حسین کوشانیور، ج ۷.

ساختار کتاب

این کتاب، در شرح کتاب **زیادة المقال فی علم الرجال** **سید حسین بن سید رضا بروجردی** (م ۱۲۷۶ ق) تالیف شده است. مؤلف در ابتدا در دوازده فصل، به بیان کلیاتی در شناسایی مبانی و شیوه‌های **علم رجال** و مصطلحات رجالی پرداخته است و سپس در ۲۸ باب، به عدد و ترتیب حروف الفبا، احوال رجال حدیث را مورد بررسی قرار داده است. مرحوم **سید شهاب الدین مرعشی نجفی** (م ۱۳۶۹ ش) در بیان زندگی نامه ملا علی علیاری تبریزی و اجازات روایی وی و نیز در معرفی کتاب **بهجة الآمال**، مقدمه‌ای با عنوان **غایة الآمال** فی ترجمه صاحب **بهجة الآمال** تالیف نموده که در اول این کتاب، آورده شده است. فرزند مؤلف، **میرزا محمدحسن علیاری**، تمام جلد‌های این کتاب و کتاب **منتهی الآمال** را به صورت مختصر، فهرست نموده و در کتابی با عنوان مختصر المقال، جمع آوری نموده است.

اسامی کتاب

محقق تهرانی در الذریعة

^[۱] **آقایز رگ تهرانی**، **محمدحسن**، **الذریعة الی تصانیف الشیعة**، ج ۱۰، ص ۱۳۶.

، این کتاب را با عنوان **رجال المولی علی** و نیز با عنوان **بهجة الآمال** فی شرح زیادة المقال و **منتهی الآمال** فی علم الرجال
^[۲] **آقایز رگ تهرانی**، **محمدحسن**، **الذریعة الی تصانیف الشیعة**، ج ۳، ص ۱۵۹، ش ۵۶۳.
فهرست نموده است.

محتوای کتاب

مرحوم مرعشی نجفی در مقدمه **بهجة الآمال** (که در هفت جلد چاپ شده است) کتاب را پنج مجلد دانسته که سه جلد آن شرح **زیادة المقال** دو جلد دیگر، **منتهی الآمال** در تکمیل زیادة المقال است که **راویان** متأخر و مجهول را در بردارد. اما در نسخه چاپی این کتاب، **منتهی الآمال** و شرح آن به طور کامل مشخص نشده‌اند؛ اگر چه که نام بسیاری از متاخران، همچون **صاحب حدائق** و غیر ایشان در آن موجود است و بر این اساس، احتمال گنجاندن **منتهی الآمال** در متن حاضر وجود دارد. شاهد بر این مطلب، اتمام‌های موجود در آخر مجلدات است که

در پایان جلد هفتم، تاریخ ۱۳۱۸ق، ذکر شده و در پایان منتهی الآمال و شرح آن هم همین تاریخ آمده است. از سوی دیگر، حروف الفبا (که مبنای ترتیب کتب است) با توجه به تعدد دو کتب، تکرار نشده است.

پانویس

۱. [بنیاد فرهنگ اسلامی حاج محمد حسین کوشانبور، ج ۷.](#)
۲. [آقای زرگ تهرانی، محمدحسن، الذریعة الی تصانیف الشیعة، ج ۱۰، ص ۱۳۶.](#)
۳. [آقای زرگ تهرانی، محمدحسن، الذریعة الی تصانیف الشیعة، ج ۳، ص ۱۵۹، ش ۵۶۳.](#)

منبع

[سایت اندیشه قم، برگرفته از مقاله «تألیفات رجالی قرن چهاردهم هجری»، تاریخ بازیابی ۹۵/۲/۲۵.](#)

رده‌های این صفحه: [کتب رجالی شیعه](#)